

NOGLE EXEMPLER PAA INSEKTERS MASSE.
OPTRÆDEN I DE SIDSTE PAR AAR

AF

W. M. SCHÖYEN.

De sidste Par Aars Sommere synes at have frembudt usædvanlig heldige Betingelser for Udviklingen af endel Insektarter, hvilke som Følge heraf har optraadt i store Masser og gjort sig i særlig Grad bemærkede, hver paa sin Vis. Jeg skal i det følgende omhandle nogle Exempler, der er komne til min Kundskab, paa saadan Masseoptræden af enkelte Arter paa forskjellige Kanter her i Norge.

Charæas graminis L.

Sommeren 1882 optraadte denne Arts Larver, de almindelig bekendte »Græsmarke«, i stor Mængde og hærjede Engene i de nordligere Trakter af Österdalen, Store og Lille Elvedalen, Tönset, etc. De begyndte at gjøre sig bemærkede i Begyndelsen af Juni, huserede som allerværst omkring Midten af denne Maaned og forsvandt igjen fra over St. Hanstid og til ud i Juli, för eller senere paa de forskjellige Steder. I en Korrespondence fra Nordre Österdalen til »Hamars Stifts-Tidende«, Juli 1882, heder det, at efterat Engene först havde lidt betydelig af Isbrand, saa kom derovenpaa Græsmarken, og »hvor den har været, ser man elendige Enge. Alt fint Græs er borte, og kun Solöistilke og andet grovt Foder staar tilbage«. — Ifölge Meddelelse til mig fra Hr. Forstkandidat EVENSTAD i Store Elvedalen hærjede Larverne der gennem hele Dalen paa begge Sider af Glommen,

saaledes paa Gaardene Kroken, Evenstad, Stai, Vestgaard o. s. v., maaske allerværst paa endel store, sandede Öer i Glommen mellem Vestgaard og Koppang; her var nemlig afspist Flænger paa flere Snese Maal, saa at der kun var igjen Mos og Blomsterstilke. Fra Lille Elvedalen har Hr. J. STEIEN meddelt mig, at sammesteds store Vidder, circa 1000 Maal, hærjedes, navnlig Steder med daarlig Græsvæxt, hvor der var begyndt at danne sig Mosebund i Engene. Larvernes Udbredning blev forövrigt for en væsentlig Del standset ved Opplöining af Furer omkring de angrebne Steder. De havde her huseret fra Begyndelsen af Juni til henimod Midten af Juli. Ifölge Anmodning erholdt jeg tilsendt endel Pupper, samlede under Mosen paa de hærjede Engstrækninger i Begyndelsen af August, og viste disse sig at tilhøre det almindelige Græsfly, *Charæas graminis*, der som bekjendt oftere her i Skandinavien optræder skadelig paa Engene.

Cidaria dilutata S. V.

I en Korrespondence fra Röros, indeholdt i »Aftenposten» for 25de Januar d. A., omhandles en usædvanlig Masseoptræden af grønne Sommerfuglelarver paa Birketræerne paa de Kanter, hvilke utvivlsomt har tilhört Arten *Cidaria dilutata*, der, som af mig ved en tidligere Leilighed¹ omtalt, hos os oftere har gjort sig bemærket paa lignende Maade. Det heder herom i nævnte Korrespondence (hvor Arten i Parenthes sagt tydeligvis med urette er anset for *Amphidasis betularius*):

»Saavel sidste som forrige Aars Sommer har en Lövmark hærjet Birkeskovene i Rörostrakten. I Sommeren 1882 gik Ödelæggelsen hovedsagelig ud over Birkeskovene söndenfor Röros i Hedemarkens Amt², i 1883 hærjedes Skovene i Röros og Aalens Herreder, ligesom Skaden da ogsaa strakte sig ind i Sverige—Funäsdalen.

¹ Archiv f. Math. og Naturv. 1878 p. 177—181.

² Det heder herom i den oven omtalte Korrespondence fra Nordre Österdalen i Juli 1882: »En forskrækkelig Masse af Lövmark har hærjet Skoven, saa Lierne ser ud, som om der skulde gaaet Ild over dem. Det er helt sørgeligt at reise over Fjelddalene deroppe og se Birkene saa brunsorte som senhöstes.»

»I Juni Maaned begge Aar var Skoven som levende; det krøb og krabbede overalt saavel paa Træerne som paa Marken; gik man ind under Træerne, blev man i et Öieblik ganske grøn over alle sine Klæder af de nedfaldende Larver, slog man med en Stok paa et Birketræ, dryssede Larverne ned som Regndraaber efter et stærkt Regn. At sætte sig til at hvile i Skoven var umuligt, man fik ej Fred nogetsted. Skov- og Veiarbeidere led en forfærdelig Plage.

»Paa Grund af de mange Larver, som faldt ned i Græsset og blev liggende der og raadne, skyede Kreaturene Havnegangene, fortaltes der, de kunde ikke spise sig ordentlig mætte paa det gode Græs, de fik ei Ro, for vidt omkring, og dette skal have haft Indflydelse paa Melkens Godhed. Som Exempel paa, i hvilke Masser disse Larver fandtes, kan anföres, at Veiene i lange Strækninger var saa tæt bedækkede med dem, at de saa ganske grønne ud, aldeles som om de var græsbevoxede. Efter Vognhjulene viste sig lysegrønne Striber af de knuste Larver; umiddelbart efter en stærk Regnskur fandtes i Veigröfterne saa store Masser Larver, at de dannede tykke Lag, der kunde öses op med Hænderne — de fandtes i Milliarder.

»I Löbet af Juli Maaned forpuppede Larverne sig, og i August Maaned viste det fuldt udviklede Insekt sig i saa store Mængder, at man, naar man kjörte gennem Birkeskov, kunde tro, det var Vinter og Snefog, idet Sommerfuglene dannede store, tætte, hvide Skyer. Kom man ind i en slig Sky, maatte man uafbrudt slaa fra sig for at holde Ansigt og Öine fri for dem.

»Mærkeligt nok har Skoven staaet ganske godt mod disse ihærdige Angreb; i de sidste Dage af Juni og de første Dage af Juli var hele Birkeliet ganske sorte, men om Hösten saa man atter disse Lier med friskt, lysegrönt Löv, der dog var noget mindre end sædvanligt. En liden Del Træer er jo döde, og skulde den samme Plage vise sig til Sommeren igjen, er det et Spørgsmaal, om Skoven kan staa længer imod.»

Fra Hr. Adjunkt B. LARSEN i Arendal har jeg modtaget Meddelelse om, at han i afvigte Sommer, da han i Slutningen af Juli og Begyndelsen af August færdedes i de større Dalströg i Söndre Trondhjems Amt og Nordmöre, ogsaa her mange Steder lagde Mærke til, at Birketræerne var næsten brune af en Insekt-

larves Hærjinger. Navnlig var dette Tilfældet i Rindalen paa Nordmøre, hvor de høie Birkelier var ensfarvet brune. Dette har sandsynligvis hidrørt fra de samme Slags Larver som paa Röroskanten, og de fandtes ogsaa her i stor Mængde i Græsset, neddryssede fra Birketræerne. Herom skriver Hr. LARSEN følgende: »Larverne, der var lysegrønne og af forskjellig Størrelse — de største saavidt erindres omkring en Tomme lange, fandtes i uhyre Mængde i Græsset, især paa gamle Volde, i Surendalen. Hos Gjæstgiveren paa Honstad krøb de frem af Höet, naar det var kommet vel i Ro paa Laaven, og begav sig ud af den. Det knitrede og knagede i Höet, og Overfladen af et Læs, som man lod staa en Stund, sagdes at blive aldeles bedækket af dem ¹.»

Bibio (Hirtea) pomonæ Fb.

I Juli 1881 iagttog jeg i Skjerstad i Nordland, Nabo-bygden til Saltdalen, en usædvanlig Masseoptræden af denne Flueart. Navnlig ved Skjönstuen ved den indre Ende af Övre Vand var der saa fuldt af dem i Vandet efter et vedholdende Regnveir, at Overfladen viste sig aldeles bedækket af dem, og langs Stranden myldrede der blandt Græsset af krybende og krav-lende Individuer, der var skyllede iland i for største Delen endnu levende Tilstand. Fiskene i Söen der erholdt paa denne Maade en rigelig Tilgang paa Föde, som de ogsaa saaes flittig at benytte sig af. — I Juli 1883 optraadte denne samme Art i over-ordentlig stort Antal i Odalen og fandtes i Mængde paa forskjel-lige Slags Blomster, navnlig *Umbellifera* og *Composita*, samt — hvad der hos Befolkningen dersteds tildrog sig størst Opmærk-somhed og tildels Ængstelse — paa Rugagrene, hvor de flere Steder besatte omtrent hvert eneste Ax. Det er jo ikke under-ligt, at der hos Bönderne ved dette Syn gjorde sig den Tro gjældende, at disse store Masser af Fluer gjorde Skade i Rug-axene — en Beskyldning, der ogsaa af Forskere som REAUMUR, RAY o. fl. har været fremført mod en anden almindelig udbredt Art af denne Slægt, *B. hortulanus* L., men visselig med Uret.

¹ Angaaende de smaa i Birkebladene minerende *Micropteryx*-Larver, der ligeledes forrige Sommer optraadte i overordentlig stor Mængde, henvises til en tidligere Opsats desangaaende i Tidsskriftet.

De søger vistnok kun Blomsterne for Honningsaftens Skyld og nøier sig med at suge til sig denne uden at tilføie Blomsterorganerne nogen Skade.

Fluerne af denne Slægt udvikles blandt formuldnende Plantestoffe, i Gjødsele og Komposthøge, Muldjord, under nedfaldent Løv etc., hvor man finder Larverne levende sammen i store Selskaber (sm. BELING: Verhandl. d. k. k. zool. botan. Gesellsch. Wien, 1872, p. 617—648).

Kristiania 26de Marts 1884.